

Mithat Jugo¹

FENOMEN ISTOKORIJENSKIH FORMI U KUR'ANSKOM TEKSTU: JEZIČKA ANALIZA

Sažetak

Rad prezentira fenomen istokorijenskih formi i njegovu ulogu u kur'anskom tekstu. Fenomen se temelji na repeticiji istog lingvističkog korijena u dvije ili više riječi vezanih na sintaksičkom nivou. Ova jezička pojava s mnogobrojnim formama i oblicima predstavlja veoma važan stilski izraz u Kur'anu. Cilj rada je istraživanje jezičkih osobenosti ovog fenomena u arapskom jeziku i njegove funkcionalne uloge u kur'anskom tekstu. Jezičkom analizom, koja se temelji na fonološkom, morfološkom, strukturalnom i semantičkom nivou, rad prezentira pet frekventnih strukturalnih formi i njihovih oblika. Veliko prisustvo ove jezičke pojave u različitim kontekstima u Kur'anu i njeno fonetsko-strukturalno oblikovanje upućuju na njenu jezičku važnost koja se ogleda u koheziono-koherentnoj funkciji teksta.

Ključne riječi: kur'anski tekst, istokorijenske forme, repeticija, struktura, imenica, glagol, regens, apsolutni objekat, genitivna veza

1. Uvod

Istokorijenske forme predstavljaju lingvistički fenomen koji se temelji na repeticiji leksičkih oblika izvedenih iz istog korijena riječi pri gradnji strukturalnih jezičkih formi. Repeticija istog korijena u leksičkim jedinicama se obrazuje prema jasnim morfološkim pravilima obrazujući oblike riječi koje se razlikuju prema imenično-glagolskim vrstama. One se udružuju u forme i oblike koji se razlikuju u sintaksičkom i semantičkom smislu. Sintaksička raznolikost među formama i oblicima se odnosi na prirodu strukturalne veze među riječima nastalim na istom korijenu. Ponekad je ta veza između njih zasnovana na

¹ Viši asistent, Islamski pedagoški fakultet Univerziteta u Zenici, jmidho@gmail.com

Rad autora je dostavljen 30. 5. 2012. godine, a prihvaćen za objavljivanje 20. 10. 2012. godine.

predikativnom odnosu, i to kada je forma zasnovana na glagolu i subjektu glagolske rečenice, npr. قال قائل (*qāla qā'ilun*), ponekad se struktura zasniva na atributivnom odnosu, kao što je spoj imenice i atributa, npr. القناطير المقنطرة (*al-qanātīri al-muqantarati*), a ponekad na uzroku i posljedici, kao što je u uzročno-posljedičnim formama وإن تعودوا نعد (*wa in ta'ūdū na'ud*) i drugo. Svaka ova forma sa svojim različitim manifestacijama, u tekstualnom kontekstu, ima određenu funkciju, te vrlo često različitu semantiku.

Ova jezička pojava ima značajno prisustvo u arapskom jeziku u usmenom i pismenom izražajnom obliku, a njeno prisustvo u Kur'anu, kao najznačajnijem izvoru arapskog jezika, veoma je prepoznatljivo i iziskuje teorijsko-praktično istraživanje.

2. Forme i oblici repeticije istog korijena u kur'anskom tekstu

Istokorijenske forme sa svojim mnogobrojnim morfološkim varijantama predstavljaju značajan stilski izraz u kur'anskom tekstu. Fonetska sličnost među istokorijenskim leksemima i njihovo strukturalno vezivanje ima jasnu ulogu u jezičkoj i semantičkoj strukturi teksta. Analizom brojnih kur'anskih primjera uočili smo jedanaest značajnih strukturalnih formi: a) glagol + subjekat: أَذَّنْ قُرَىٰ (ʾazzana mu'azinun) (*Yūsuf*, 70), b) pasiv glagola + subjekat: قُرَىٰ الْقُرْآنُ (*quri'a al-qur'ānu*) (*Al-A'rāf*, 204), c) glagol + subjekat + objekat: تَزِيرُ وَزِيرًا وَزُرَ أُخْرَىٰ (*taziru wāziratun wizra*) (*Al-An'ām*, 164), d) glagol + opći objekat: لِيُحِقَّ الْحَقَّ وَيُبْطِلَ الْبَاطِلَ... (*liyuhiqqa-l-haqqa wa yubtila-l-bātila*) (*Al-Anfāl*, 8), e) regens + apsolutni objekat: وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا (*wastakbarū istikbāran*) (*Nūh*, 7), f) glagol + akuzativ stanja: وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا... (*wa arsalnāka.. rasūlan*) (*An-Nisā'*, 79), g) struktura genitivne veze: دَعْوَةَ الدَّاعِ (*d'awata ad-dā'i*) (*Al-Baqara*, 186), h) imenica + atribut: القناطير المقنطرة (*al-qanātīri al-muqantarati*) (*Āli-Imrān*, 14), i) glagol + povratna zamjenica + odnosna rečenica: فَعَشَاهَا مَا عَشَىٰ... (*faḡaššāhā mā ḡaššā*) (*An-Naḡm*, 54), j) pogodbeno rečenica (protaza + apodoza): وَإِنْ تَعُودُوا نَعُدْ (*wa in ta'ūdū na'ud*) (*Al-Anfāl*, 19) k) ekspresivne rečenice (glagol traženja + odgovor): فَا تَحْشَوْهُمْ وَاحْشَوْنِي... (*fa lā taḡšawhum waḡšawnī*) (*Al-Baqara*, 150). Sve forme se dijele na brojne podoblike koji

nastaju na osnovu morfološko-strukturalnih razlika. Jezička analiza koja se temelji na fonološko-morfološkim, te strukturalno-semantičkim osnovama omogućuje sagledavanje uloge ovog fenomena u kontekstu kur'anskog teksta. Bez sumnje, kontekstualni metod je neizostavan u analizi bilo kojeg jezičkog fenomena, jer postavljanje riječi u kontekstualni položaj s drugom riječju određuje pravo značenje riječi u tekstu, kako kaže Firth ('Omar, 1982:68), kao i klasici arapskih znanosti, poput: Ibn al-Qayyima (Ibn al-Qayyim, 9-10). U tom pogledu, analizirat ćemo pet frekventnih istokorijenskih formi u kur'anskom tekstu.

3. Glagol + subjekat (الفاعل+الفعال)

Glagolska rečenica, koju čini glagol i subjekat glagolske rečenice, predstavlja osnovnu strukturalnu formu u arapskom jeziku.² U strukturi istokorijenskih formi važno je primijetiti istokorijenski osnov glagola i subjekta, npr. ... قال قائل منهم... (*qāla qā'ilun*) (*Al-Kahf*, 19) koji uvodi ovu formu u kontekst teme. Ova forma u kur'anskom tekstu dolazi na više od trideset mjesta, što upućuje na njenu raširenost. Jezičkom analizom kur'anskih primjera uočili smo nekoliko vrlo frekventnih oblika, od kojih su:

- glagol u perfektu + subjekat (jednine, zbirna imenica, muški i ženski rod, neodređen), قال قائل (*Yūsuf*, 10; *Al-Kahf*, 19; *As-Sāffāt*, 51), إذا أصابتهم مصيبة (*An-Nisā'*, 62), فخلف من ف خلف بعدهم خلف (*Al-A'rāf*, 169).
- glagol u perfektu + određeni član + subjekat (jednine, ženskog roda), إذا وقعت الواقعة (*Al-Wāqī'a*, 1).
- lam-imperativa + glagol u jusivu + subjekat (jednine muškog roda, neodređen), فليكتب بينكم كاتب (*Al-Baqara*, 282).
- lam-imperativa + glagol u jusivu + određeni član + subjekat (pravilne množine muškog roda, određen), فليعمل العاملون (*As-Sāffāt*, 61).
- glagol u prezentu + subjekat (imenica jednine muškog i ženskog roda, neodređen), وإما يزغتك من الشيطان نزغ (*Al-A'rāf*, 200), وإن تصبك مصيبة (*At-Tawba*, 50).

² Glagolska rečenica u arapskom jeziku je rečenica koja počinje glagolom.

- glagol u prezentu + određeni član + subjekat (jednine, dvojine, pravilne množine muškog roda, nepravilne množine, muški rod, određen), يدع الداع (*Al-Qamar*, 6), يتلقى المتلقيان (Qāf, 17), يتوكل المتوكلون (*Az-Zumar*, 37), تتقلب فيه القلوب (*An-Nūr*, 37).

Vidljivo je da jezički oblici nastaju na osnovu morfološko-strukturalnih razlika koje se vežu za glagol i subjekt glagola. Razlike u glagolu su vezane za način i vremensku odrednicu glagola, tj. je li glagol u prošlom ili sadašnjem vremenu, odnosno indirektnom ili imperativnom obliku. Razlike u subjektu su vezane za određenost ili neodređenost, rod (muški i ženski), broj imenice (jednina, dvojina, množina).

Analizom kur'anskih primjera može se zaključiti da ova istokorijenska forma ima različita značenja u kur'anskom tekstu, a najizrazitija se kreće u dijaloškom smjeru, gdje ove strukture podstiču dijalošku funkciju i razvijaju govorni karakter teksta. U konotaciji ovog semantičkog značenja nalazimo nekoliko kur'anskih primjera: قال قائل (Yūsuf, 10; Al-Kahf, 19; As-Sāffāt, 51), شهد شاهد (*Yūsuf*, 26; *Al-Ahqāf*, 10), أذن مؤذن (*Yūsuf*, 70), سأل سائل (*Al-Ma'āriḡ*, 1). Ovi primjeri se, uglavnom, vežu za strukturalni oblik: perfekat glagola + subjekat jednine koji je neodređen. Istokorijenski osnov glagola i subjekta glagola, a koji je u ovim primjerima neodređen, ne otkriva nam stvarnog vršioca radnje, nego se važnost prenosi na ono što je kazano, odnosno što će se desiti (Ibn 'Ašūr, 2000:29/143). Kur'anski primjer قال قائل je vrlo frekventan dijaloški oblik koji se često upotrebljava u arapskom jeziku. Repeticija leksičkog korijena ق-و-ل u glagolu i njegovom subjektu potvrđuje leksičko značenje i učvršćuje predikativni odnos između dvije riječi. Ova struktura u tekstu razvija govornu funkciju koja tekstu daje razuđenost i govornu postavku. Ovaj oblik istokorijenske repeticije obezbjeđuje živi nastavak događaja koji se desio u prošlom vremenu (Y'aqūb, 1988:327). U kontekstu kur'anskog ajeta: قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَأَلْقُوهُ فِي غِيَابَتِ الْحَبِّ يَلْتَقِئْتَهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ (Yūsuf, 10) vrlo je prepoznatljiv dijaloški kontekst koji se desio između Jusufa i njegove braće. Ova struktura, pored razvoja dijaloške konotacije u tekstu, u istom momentu vrši kohezionu funkciju teksta povezujući ajete u jednu cjelinu. Neodređenost subjekata generalizuje značenje u kome se ne određuje stvarni

vršilac, iako se, u kontekstu teksta, uočava da je govornik jedan od braće Jusufa, a.s. Odustajanje od spomena ličnog imena i upotreba neodređenog participia aktivnog je zbog nevažnosti personalnog spominjanja i težine koju nosi lično ime u fonetskom pogledu (Ibn 'Āšūr, 12/26).

Drugi semantički kontekst ove forme je upozoravajući znak o nečemu što se desilo ili će se desiti. U ovom kontekstu kur'anskog kazivanja dolazi nekoliko ajeta koji se naslanjaju na repetitivnu istu korijenu u glagolu i njegovom subjektu, od kojih su: *أصابتهم مصيبة* (*An-Nisā'*, 62; *Al-Baqara*, 156), *فأصابنكم مصيبة الموت* (*Al-Mā'ida*, 106), *إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ* (*Al-Waqi'a*, 1), *فَطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ* (*Al-Qalam*, 19), *فَإِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ* (*Al-Waqi'a*, 1). U okviru semantičkog konteksta upozorenja o kazni je i primjer: *فَطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ مِنْ رَبِّكَ وَهُمْ نَائِمُونَ* (*fatāfa alayha ta'ifun*) (*Al-Qalam*, 19). Korijen glagola *طاف tāfa* znači kretanje oko nečega, pa se kaže: „čini tavaf oko Kabe“, prijedlog *'alā* koji dolazi s ovim glagolom nosi značenje obrušavanja, odnosno spuštanja (Ibn 'Āšūr, 29/76-77), spustiti se na bašče obrušavanjem (*Al-'Alūsī*, s.a. 29/30). Neodređenost subjekta unosi nejasnoću u pogledu kazne koja će se desiti. Ibn Ašur ovo komentariše govoreći: „nije pokazana vrsta onoga koji se obrušava, osim da je riječ o nečemu što šteti baščama upropaštavajući ih. Pouka se ne veže za određenje njegove vrste, već za ono što se desilo. Predikatska veza između glagola *tāfa* i *tā'ifun* je na stepenu pasivnog oblika glagola ‘obrušilo se na njih, a oni spavaju’.“ (Ibn 'Āšūr, 29/77). *Al-Farra* ukazuje na to da se ovo obrušavanje dešava samo noću. Zbog toga san koji snivač sanja noću se zove *tayfan* (*Al-Farrā'*, s.a. 3/175). „Tevin koji se nalazi na *tā'ifun* glorificira značaje i upućuje na to da se radi o nečemu velikom“ (Ibn 'Āšūr, 29/77). Na osnovu ovih osnovnih jezičko-strukturalnih značenja naslućujemo da upozorenje o kazni predstavlja semantički smisao ove strukture.

U kontekstu semantičkog značenja kazne u kur'anskom tekstu nalazimo nekoliko jezičko-strukturalnih oblika koji se naslanjaju na glagol *'asāba – أصاب* i subjekat *musibatun – مصيبة*. Kao i u prethodnim primjerima, subjekat je neodređen, osim jednog slučaja u kome je određen genitivnom vezom. Jezičko značenje riječi *musibatun* podrazumijeva nešto loše, nešto što pogađa čovjeka, njegov imetak, porodicu, bilo malo ili veliko. Božiji Poslanik kaže: „Sve što uznemirava vjernika je *musibet* i u njemu je nagrada“ (*Al-'Alūsī*, 2/23). Riječ *musibatun* kroz ove kur'anske primjere nosi

različita značenja, od kojih su neka: smrt, kazna, poraz od neprijatelja. Sva ova značenja imaju funkciju upozorenja o kazni kojom se prijeti i nešto što će se desiti. Dolazak glagola u perfektu i prezentu u datim primjerima upućuje na stvarni događaj koji se desio i moguće je da će se dogoditi ponovo, a neodređenost subjekta čini događaj nejasnim u pogledu kakvoće kazne koja će nastupiti.

U kontekstu semantičkog značenja upozorenja na događaj Sudnjega dana su i tri kur'anska primjera koji se temelje na repetitiji istog korijena. Jedan od njih je kur'anski ajet *أَرْفِئِ الْأَرْفَةَ* ('*azifati-l-'āzifatu*) (*An-Nağm*, 57). Osnovna značenja glagola '*azifa* – أرْفُ su: približavanje, žurba, *al-'azf* – الأَرْفُ: teškoća i loš život, od toga je *muta'āzif* – متَأَزِفُ: tijesan prostor, čovjek lošeg morala, uskogrudan, *ta'āzuf* – تَأَزَفُ: primaći se jedan drugom (Ibn Manzūr, korijen: أرْف). Glagol u ovom ajetu upućuje na uzlazno kretanje (mjesno i vremensko) (Aš-Šamsān, 1986:79). U strukturalnom pogledu forma '*azifatu-l-'āzifah* se sastoji od glagola prošlog vremena + subjekat ženskog roda određen članom, a oba su iz istog korijena (أَرْفُ-), što upućuje na neodložnost približavanja tog dana. Tako „dolazak subjekata iz istog korijena glagola je zbog zastrašivanja recipijenta, da bi osoba otišla u različitim pravcima u pogledu određenja tog događaja koji se približava, a već se podrazumijeva da je nešto teško, jer dolazi nakon upozorenja“ (Ibn 'Āšūr, 27/156). Određenost subjekta ženskim rodnom, u ovom kontekstu, uveličava događaj, jer, u osnovi, ženski rod je izvor proširenja vrste. Određeni član u subjektu *al-'azifah* je *t'arīfu-l-džins* تعريف الجنس određeni član vrste koji nosi jače upozoravanje na taj događaj (Ibn 'Āšūr, 27/156). U stilskom pogledu odstupanje od spomena imena *al-qiyāmah al-'āzifah* – القيامة الأزفة ili *as-sā'atu al-'āzifah* – الساعة الأزفة ka upotrebi pridjeva *al-'āzifa* – الأزفة je radi veće argumentiranosti i jačeg utjecaja na recipijente (Ibn 'Āšūr, 24/172).

I treći frekventan jezički oblik veže se za ovu formu, a sastoji se od: indirektna naredbe putem imperativnog lama + glagola + subjekta. *Lāmu-l-'amr* u ovom kontekstu uvodi strukturu u indirektnu naredbu upućenu recipijentima. Ovakav način izražaja je oblik govora koji doseže do naredbodavnog značenja, iako nije direktna naredba. Obično su ove forme jezičko sredstvo u stvarima koje su poželjne za izvršenje. Lijepo je da sugovornik osjeća da nije direktno odgovoran, već osjeća potrebu za tim i ponaša se

shodno razumijevanju govora (Al-'Aġmī, 2001:48). Tako *lāmu-l-'amr* u kur'anskim primjerima: *وَلْيَكْتُبْ بِيْتِكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ* (*Al-Baqara*, 282), *فَلْيَعْمَلِ الْعَامِلُونَ*, (*As-Sāffāt*, 61), *فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ* (*Al-Mutaffifūn*, 26) podstiče na zapisivanje duga, odnosno djela, ili natjecanje za blagodatima koje su određene (At-Tabari, 2000:24/299). Da se primjetiti da subjekat glagola nosi raznolikost u smislu određenosti i nodređenosti subjekta, broja i roda imenice. Određenost subjekta *المتنافسون*, *العاملون* (*al-'āmilūn*, *al-mutanāfisūn*) u ovom kontekstu ograničava se na određene skupine, dok neodređenost subjekta u primjeru: *كاتب* (*kātib*) nosi općenito značenje o zapisivanju duga bez obzira ko bio onaj ko će ga zapisati (Ibn 'Ašūr, 2/566-567). Upotreba sadašnjeg vremena datog glagola u strukturi znači nastavak naredbe, tj. naredba o zapisivanju duga ili činjenja dobra je naredba koja traje kroz vremena. Fonetska ujednačenost subjekta i glagola u kur'anskom tekstu pojačava značenje i glasovno djeluje na recipijente, te nosi jačinu u argumentativnom smislu.

4. Glagol + subjekat + objekat (الفعل + الفاعل + المفعول به)

Ova forma istokorijenske repeticije se nalazi u kur'anskom tekstu *وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى* (*wa lā taziru wāziratun wizra*) (*Al-An'ām*, 164) koji je i jedini primjerak ove forme u Kur'anu. On se pojavljuje na pet različitih mjesta (*Al-An'ām*, 164, *Al-Isrā'*, 15; *Fātir*, 18; *Az-Zumar*, 7; *An-Naġm*, 38). Ovaj kur'anski izraz predstavlja najdužu istokorijensku formu u kur'anskom tekstu, u kojoj učestvuju tri leksema koji su derivirani iz istog korijena riječi. U strukturi se nalaze različite kontekstualne veze među leksemima, implicirane i eksplicirane, od kojih su: predikatski kontekst između glagola i subjekta, kontekst tranzitivnosti između glagola i objekta, te kontekst redoslijeda i ritma datih leksema. Repeticija istog korijena u ovoj strukturi je jezičko sredstvo pojačanja značenja i pojačanje kontekstualnih veza među leksemima. U jezičkom pogledu ova kur'anska struktura (*wa la taziru wāziratun wizra uhra*) se sastoji od nekoliko elemenata, a oni su: *waw* – veznik koji vrši koheziju teksta, *la*-negacije, (*taziru*) prezent glagola koji podrazumijeva radnju koja traje, a jezički smisao glagola u tekstu je „preuzimanje“ (Aš-Šamsān, 272). *Wāziratun* je subjekat određen ženskim rodnom, koji je u osnovi pridjev. Nespominjanje imenice, u ovom kontekstu, prenosi važnost na pridjev i njegovo leksičko značenje u strukturi. Općenitost leksema *wizr*, koji u jeziku

najčešće znači grijeh, liči ogromnom teretu kojeg nosi njegov počinitelj (Ibn 'Ašūr, 14/42). Neodređenost subjekta *wāziratun* i objekta *wizra* generalizuje značenje, što otvara širinu u tumačenju cijele strukture. Negacijski kontekst strukture doprinosi generalnom izvodenju propisa koji u kur'anskom konceptu podrazumijeva i dunjaluk i ahiret. Imajući u vidu semantičko-kontekstualni smisao ovog kur'anskog primjera *nijedan grešnik neće tuđe grijehe nositi*, te fonetsko strukturalnu isprepletenost, uočava se preciznost kur'anskog teksta, gdje upotreba samih leksema i njihov fonetski sastav jasno prikazuju osnovni semantički smisao u okviru cjelokupnog teksta. Ovim fenomenom se bavio Ibn Ğinnī pod naslovom: *tasāqubu-l-'alfāz litasāqubi-l-ma'āni – تصاقب المعاني الألفاظ لتصاقب المعاني* (Ibn Ğinnī, s.a. 2/145). Jezičkom analizom datog primjera da se zaključiti da deriviranje riječi iz jednog korijena i njihovo postavljanje u strukturu dolazi zbog dva cilja: a) semantičkog smisla, gdje jača koherentnost teksta pojačavajući i generalizujući značenje u svakom pogledu i b) fonetska sličnost riječi doprinosi ritmičnosti i muzikalnosti teksta koji utiče glasovno na recipijente.

5. Regens + apsolutni objekat (العامل + المفعول المطلق)

Forma regensa i apsolutnog objekta je najrašireniji oblik istokorijenske repeticije u arapskom jeziku gdje su glagol (الفاعل) ili ono što ga zamjenjuje (ما ينوب عنه), te infinitiv (المصدر) ili ono što ga zamjenjuje (ما ينوب عنه) derivirani iz jednog korijena riječi. Ova jezička forma je omiljena struktura u semitskim jezicima i ubraja se u obilježja usmenog govora (Al-'Aġmī, 1994:57). Ona u kur'anskom tekstu predstavlja vrlo važan strukturalni izraz koji se nalazi u velikom broju kur'anskih ajeta u kojima nosi jasno funkcionalno i strukturalno obilježje, potvrđujući značenje, a što se, umnogome, slaže s misijom Kur'ana u jasnom dostavljanju značenja recipijentima. U strukturalnom pogledu regens i njegov infinitiv formiraju različite strukturalne oblike, a koji u kontekstu kur'anskog teksta imaju posebnu semantičku funkciju.

Regens u ovoj strukturi u okviru kur'anskog teksta ima dva prepoznatljiva oblika:

1. glagol, kao što je u riječima Uzvišenog: *واستكبروا واستكبارا* (*Nūh*, 7);

2. imenica koja vrši funkciju glagola, a koja je u biti infinitiv ili particip aktivni, kao što je u sljedećim primjerima: ...فإن جهنم جزاؤكم (An-Nāzi'āt, 2-4). Rasprostranjenost glagola kao regensa u kur'anskom tekstu je češća od upotrebe infinitiva i participa aktivnog. Gramatičari navode tri vrste apsolutnog objekta: pojačanja, načina i broja (Ibn 'Aqīl, 1985:2/169).

Apsolutni objekat pojačanja – المفعول المطلق المؤكد لعامله – je veoma prepoznatljiv u Kur'anu, kao što je u ajetu: وكلم الله موسى تكليماً (An-Nisā', 164). Ova vrsta objekta sadrži značenje glagola potvrđujući ga fonetski i semantički bez ikakvog dodatka u smislu atributa i određenosti brojem: *darabtu darban* – ضربت ضرباً – *qumtu qiyāman* – جلست جلوساً. Infinitivi u ovoj strukturi potvrđuju glagol iz kojeg su izvedeni (Ibn Y'aš, 2001:1/273-274). Zbog same funkcije potvrđivanja glagola, infinitiv je u jednini, a nikako u dvojini, niti u množini. Ova vrsta apsolutnog objekta je poput formalnog jezičkog pojačanja. (As-Suyūtī, 1998:2/73). Neki gramatičari ga ubrajaju u značenjsko pojačanje, jer njime se odagnava sumnja u događaj na koji upućuje glagol. Dodaje Ibn Radiyy da se apsolutnim objektom pojačava značenje infinitiva, a ne značenje glagola iz kojeg je izveden. Tako se infinitivom u strukturi *ضربت ضرباً* ne obavještava o vremenu vršenja radnje, nego se intenzivira kakvoća vršenja radnje (Ar-Radiyy, 1996:1/297). Ibn 'Aqīl smatra da se ova vrsta apsolutnog objekta navodi radi pojačanja regensa i njegovog značenja (Ibn 'Aqīl, 2/175).

Ovim načinom se potvrđuje suštinsko značenje i uklanja mogućnost alegoričnog tumačenja (As-Sābān, s. a.:2/168). Abdullah Sawlah dodaje da važnost infinitiva kojim se potvrđuje regens nije samo pojačanje, već iz njega proizilazi nemogućnost nijekanja značenja kome se ne može suprostaviti (Sawlah, 2007:312). Istokorijenski fonetski osnov regensa i infinitiva je osnovni element na kome počiva semantička smisao pojačanja značenja.

Apsolutni objekat načina – المفعول المطلق المبين للنوع – se sastoji od regensa i infinitiva koji potvrđuje događaj, te atributa koji ga opisuje, poput dijela ajeta: ...أن تميلوا ميلاً عظيماً (An-Nisā', 27). U okviru istokorijenskih ponavljanja fonetska jednakost regensa i infinitiva potvrđuje događaj, a atribut koji se razlikuje u pogledu

istokorijenskog jedinstva regensa i infinitiva opisuje događaj i njegovu kakvoću. Struktura infinitiva i njegovog atributa u kur'anskom tekstu jače utiče na pozornost recipijenta (Sawlah, 312-313). U ovu vrstu apsolutnog objekta gramatičari uvode sve ono što u semantičkom pogledu vrši funkciju apsolutnog objekta, ono što zamjenjuje infinitiv, kao što je upotreba imenica „kullun“ „b'adun“ uz infinitivnu osnovu, i drugih jezičkih odrednica (Ar-Radyy, 1/299-300; As-Sābān, 2/164-168), kao npr: ولا تبسطه كل البسط... (*Al-Isrā'*, 29), ... وتبتل إليه تبتيلا (*Al-Hāqqa*, 44) ولو تقول علينا بعض الأقاويل (*Al-Muzammil*, 8), أي منقلب ينقلبون. (*Aš-Šu'ara'*, 227). U svim primjerima apsolutni objekat načina, u istom momentu, pojačava značenje, pojašnjava kakvoću, brojnosti i druge specifikume (Hasan, s.a, 2/207-209). Tako je semantičko značenje pojačanja međusobni faktor koji se nalazi u svim oblicima apsolutnog objekta u Kur'anu. Čini se da istokorijenski osnov regensa i infinitiva predstavlja potvrđujući faktor, a drugi faktori koji nisu derivirani iz jednog korijena pojašnjavaju događaj i obogaćuju jezičku strukturu u semantičkom smislu.

Apsolutni objekat broja – المفعول المطلق المبين للعدد je treća vrsta apsolutnog objekta. Pod brojem se misli: „ono što upućuje na određeni broj, bio određen infinitivom ili atributom, specifikumom ili bez njega“ (Ar-Radiyy, 1/300) (فدُكِّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً) (*Al-Hāqqa*, 14). Na osnovu brojnih primjera apsolutnog objekta u kur'anskom tekstu možemo kazati da se oni razlikuju po morfološko-strukturalnom obliku koji u kontekstualnoj upotrebi nose, pored semantičkog značenja pojačanja, i brojna druga značenja od kojih su neka: intenziviranje *al-mubalagah* ('Abu Hayyan, 1993:5/281) koju razumijevamo u sljedećem ajetu: فيكيدوا لك كيدا... (*Yūsuf*, 5), prijetnje (Ibn 'Āšūr, 19:215): أي منقلب ينقلبون. (*Aš-Šu'ara'*, 227), način vršenja djela ('Abu Hayyan: 19/46): ورتلناه ترتيلا. (*Al-Furqān*, 32).

Da se zaključiti da forma regensa i apsolutnog objekta sa svojim istokorijenskim osnovom ima važan argumentativni značaj i vrši koherentnu funkciju teksta.

6. Genitivna veza الإضافة (prvi + drugi član genitivne veze (المضاف+المضاف إليه)

Genitivna veza je poznata jezička struktura u arapskom i ostalim semitskim jezicima (Bergstrasser, 1982:150). Kroz historiju

je strukturalni oblik genitivne veze prošao različite promjene, ali veza između dvije imenice, kao osnov ovog strukturalnog oblika, ostala je nepromijenjena. Repeticija istog korijena u prvom i drugom članu genitivne veze uvodi strukturu u okvir istokorijenskih formi. Ovaj oblik repeticije se nalazi u nekoliko kur'anskih ajeta, od kojih su: *دعوة الداع* (*Al-Baqara*, 186), *شفاعة الشافعين* (*Al-Muddattir*, 48), *عمل عامل* (*Āli-'Imrān*, 195), *أرحم الراحمين* (*Yūsuf*, 64), *ثاني اثنين* (*At-Tawba*, 4). Istokorijenski stilski izraz se očituje kroz ajete svojim raznovrsnim oblicima, nosi različita semantička značenja i muzički specifikum koji se veže za kur'anski tekst u cjelini. Osnovna semantička funkcija genitivne veze je izražaj posjedovanja i međusobnog pripajanja leksema (*Al-'Aḡmī*, 2001:187). Pored ovog značenja, generaliziranje značenja je drugi semantički smisao genitivne veze u Kur'anu. Ovaj smisao se nazire u kur'anskom primjeru: *أحبب دعوة الداع إذا دعان* (*Al-Baqara*, 186). Genitivna veza koju čini *mudaf* (*da'wata*) i *mudaf ilayhi* (*ad-dā'i*) koji je određen i treći element (*da'āni*) koji vremenski određuje ovu strukturu se naslanjaju na istokorijenski osnov -د-ع-و-. Abu Hayyan pojašnjava da se iz strukture *d'awatu ad-dā'i* razumije općenitost molbi i ne misli se na jednu molbu. *Ta* u riječi *d'awata* ne određuje brojnost, nego predstavlja infinitiv koji dolazi na oblik *fa'latun* – فَعَلَةٌ poput *rahmatun*. Vidljivo je da i drugi član *ad-dā'i* nosi općenitost značenja i ne upućuje na posebnog molitelja, dok određeni član u ovom kontekstu upućuje na uslišanosti dove za vrijeme njenog činjenja. Allah uslišava onome koji ga moli (Abu Hayyan, 2/53). U drugom kur'anskom primjeru: *أني لا أضيع عمل عامل منكم من ذكر أو أنثى* (*Āli-'Imrān*, 195) primjećujemo drugi oblik formiranja genitivne veze na istokorijenskoj osnovi *'amala 'āmilin*, gdje je *mudafun ilajhi* (*'āmilin*) bez određenog člana, što upućuje na opći semantički smisao. Imajući u vidu kontekst kur'anskog teksta u kome je došla ova struktura, vidljivo je da je ona određena drugim jezičkim elementima, poput *minkum* što je specificira i ograničava opći smisao na narod Muhameda, a.s., tj. one koji su se iselili (Ibn 'Āšūr, 3/314; 'Abu Hayyan, 3/150-151).

I treći primjer: *ولا يخافون لومة لائم* (*lawmatu lā'im*) (*Al-Mā'ida*, 54) je iz istog oblika istokorijenske repeticije kao i prethodni. Ibn Ašur govori o ovome da je *lavmatun wāhidatun* od *lawm*, koji je u ovoj konstrukciji apsolutni infinitiv. Ovaj oblik infinitiva u kontekstu

negacije gubi značenje broja jedan, tj. ne boji se bilo koje vrste *lawma* – prijekora od svih onih koji ga vrše. U strukturi su tri jezička sredstva koja generalizuju značenje: glagol u kontekstu negacije, općenitost objekta te općenitost *mudafa ileyha* (Ibn 'Āšūr, 5/137). Zamaḥšari upućuje na intenzivnost i uveličavanje kao novo semantičko značenje koje se izvodi iz oblika infinitiva *lawmatun* i neodređenosti *mudāfa ilayhi*. Kao da je rečeno: nikako se ne boj ničega i ni od koga od *lewma* (Az-Zamaḥšari, 1407 po H.:1/648). U kontekstu prenaplašenog značenja su kur'anski primjeri: أرحم الراحمين (*Al-A'rāf*, 151), أليس الله بأحكم الحاكمين (*At-Tīn*, 8), ثم رددناه أسفل سافلين (*At-Tīn*, 5), u kojima prvi član *mudāfun* dolazi na oblik *af'alu* – أَفْعَلُ, a *mudāfun ilayhi* jedan je od oblika participa aktivnog. Ovaj oblik istokorijenskih formi je vrlo frekventan u kur'anskom tekstu. Pojašnjavajući ajet: أليس الله بأحكم الحاكمين (*At-Tīn*, 8) Ibn Ašur upućuje da je moguće da je riječ أَحْكَم – '*ahkamu* izvedena iz riječi حَكْم *hukm* – pravda, tj. najpravedniji. Superlativni oblik značenja upućuje na to da je njegova pravda najčvršća i najdosljednija. Isto tako je dozvoljeno da je izvedenica od riječi mudrost, što znači da je najmudriji od svih koji provode pravdu (Ibn 'Āšūr, 30/381). Ovi primjeri opisuju Allaha, dž.š., što u semantičkom smislu nosi zahvalu i slavu Allaha, dž.š.

Semantičko značenje s negativnim predznakom uviđa se u sljedećem primjeru: ثم رددناه أسفل سافلين (*Al-Tīn*, 5). Primjer '*asfala sāfilīn* je superlativni oblik značenja koji znači najgori od najgorih. Stvarno značenje *as-safalah* je spuštenost mjesta, a u metaforičnom smislu se koristi za loše stvari (Ibn 'Āšūr, 30/377). Istokorijenski osnov primjera potvrđuje suštinsko značenje i fonetski jače djeluje na recipijenta, a sam strukturalni oblik genitivne veze ga uveličava.

7. Imenica + atribut (الموصوف+الصفة)

Istokorijenski osnov imenice i atributa je jezička forma poznata u arapskom jeziku. „Običaj je Arapa da opisuju nešto deriviranjem iz iste imenice s ciljem izražaja jačeg značenja, poput: ظلّ ظليل *zillun zalīl*, a često dolazi na paradigmu فاعل *fā'ilun*, kao i paradigmu مفعول *maf'ūlun*, poput: حجرا محجورا *hağaran mahğūran*, te نسيا منسيا *nasyan mansiyyan*“ (Al-'Alūsī, 3/99-100). Deriviranje pridjeva iz imenice koju opisuje aludira na uveličano značenje,

poput: *laylun 'alyal, zillun zalīl, dāhiyatun dahyā', ši'arun šā'ir, ibilun mu'abbalah, 'alf m'allafah* (Ibn 'Ašūr, 3/40). Ovaj oblik strukturalnog formiranja nalazi se u brojnim kur'anskim ajetima, koji se na osnovu atributa mogu podijeliti na dvije glavne skupine: 1) atribut kao jedna riječ, 2) atribut kao rečenica.

1. imenica + atribut kao jedna riječ se nalazi u brojnim kur'anskim primjera, od kojih su neki: أضعافا مضاعفا (*Āli-'Imrān*, 130), القناطير المنطرة (*Āli-'Imrān*, 14), نسيا منسيا (*Maryam*, 23), الورد المورود (*Hūd*, 98), ظلا ظليلا (*An-Nisā'*, 57). Uviđamo da imenica koju slijedi atribut u sintaksičkoj analizi datih primjera ima različite strukturalne uloge, što govori o njenoj važnosti u jezičkoj upotrebi. Pored kontekstualnog značenja, deriviranje atributa iz imenice koju opisuje u semantičkom smislu izražava uveličano značenje tog svojstva. Ovo semantičko svojstvo se uočava u dijelu kur'anskog ajeta: ...القناطير المنطرة من الذهب... (*al-qanātiri al-muqantarati min az-zahabi*) – gomile zlata (*Āli-'Imrān*, 14). Ibn Ašur pojašnjava da riječ *kantar*, množina *kanatir*, kod Arapa znači težinu od 100 ritli srebra, u latinskom se kaže kintal, a *al-mukantaratu* izražava mnogostrukost, jer izvođenje atributa iz imenice koju opisuje intenzivira značenje, poput: *laylun 'alyal, zillun zalīl, ši'arun šā'ir* (Ibn 'Ašūr, 3/39-40). Zamahšeri navodi da *muqantarah* pojačava značenje koje nosi imenica *kintār*: '*alf mu'allafah* (Az-Zamahšari, 1/343). Iz ovih jezičkih značenja se zaključuje da je cilj iskazivanja velike brojnosti koja se crpi iz strukturalne povezanosti ove dvije riječi i njihovog istokorijenskog osnova. U dijelu ajeta: ...وَنُدْخِلُهُمْ ظِلًّا...

(*wa nudhilihūm zillan zalīlan*) (*An-Nisā'*, 57) primjećujemo istokorijensku jezičku formu *zillan zalīlan*. Ibn Ašur pojašnjava da se ovim izrazom ظلاً ظليلاً postiže potpuni opis ljepota dženneta, jer hlad biva sa suncem, a to je od ljepote dženneta, uživanju u blagodatima s viđenjem svjetla nakon što se spusti vrućina. Ovakvi opisi dolaze na oblik فَعِيلٌ – *fa'il*, kao što je u strukturama: داء دوي – *dāun dawīyy*, kao i oblik أَفْعَلٌ – *af'al*: ليل أليل – *laylun 'alyal*, يوم أيوم – *yawmun 'aywum*, kao i oblik: فَاعِلٌ – *fā'il*: شعر شاعر – *ši'arun šā'ir*, نصب – *nasbun nāsib* (Ibn 'Ašūr, 4/159). Deriviranjem atributa *zalīl* iz leksema *zillun* se postiže semantički smisao pojačanja značenja, kao što se kaže: *laylun 'alyal, yawmun aywum* i slično tome, takav hlad je hlad dženneta (Az-Zamahšari, 1/523; Abu Hayyan, 3/275).

U ovom kontekstu, Ar-Razi dodaje da je kazano *zillan zalīlan* jer su arapske zemlje u samoj žiži vrućine, a hlad je u ovim zemljama najveći uzrok rahatluka. Zbog toga je alegorično opisan rahatluk sa *zalīl* radi glorifikovanja značaja rahatluka ('Abu Hayyan, 3/286). Istokorijenska struktura *nasyan mansiyyan* u kur'anskom ajetu: فَأَجَاءَهَا الْمَخَاضُ إِلَى جِذْعِ النَّخْلَةِ قَالَتْ يَا لَيْتَنِي مَتَّ قَبْلَ هَذَا وَكُنْتُ نَسِيًّا مَنَسِيًّا (*Maryam*, 23) je jezički primjer koji dolazi u kontekstu opisa Merjem a.s. النسي – *an-nasy* u pojašnjenju većine leksikologa znači: nešto minorno što se zaboravlja. Arapi nazivaju stvari koje se zanemaruju (أنساء – *ansā'a*). Kaže se tokom selidbi: „pogledajte (*ansā'akum*), pogledajte stvarčice“, tj. stvari koje se lahko zaboravljaju (Ibn 'Ašūr, 16/25). U tom pogledu, jezičko kontekstualno značenje ove strukture u Kur'anu znači: da sam bila zaboravljena, tj. nešto beznačajno što se vrlo lahko zaboravlja i uopće se ne ubraja (Al-'Alūsī, 16/82). Tako je opis *nasyan* – نَسِيًّا s *mansiyyan* – مَنَسِيًّا uveličavanje zaborava, tj. kamo sreće da sam bila nešto nespomenuto, zaboravljeno od porodice, ostavljeno, bez da se osvrću na njega. Ona je poželjela smrt i prestanak njenog spomena među porodicom (Ibn 'Ašūr, 16/25-26). Ova jezička struktura opisuje teškoću i duševnu bol Merjem, a.s. Akustički zvuk fonema *sīn* – س i njegov fonološki značaj doprinose opisu duševne boli i bolnog trenutka u kom se našla Merjem, a.s.

2. imenica + atribut (rečenica), koja je ponekad:

a) glagolska rečenica: وَلَا طَائِرٌ يَطِيرُ إِلَّا هُوَ (An-Nağm, 4), إِن هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَى (Al-An'am, 38).

b) imenska rečenica: لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنَسِكًا هُمْ نَاسِكُوهُ (Al-Hağğ, 67).

c) odnosna rečenica: نَعْمَتِكَ (Ar-Rūm, 30), فَطَرْتُ اللَّهُ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا (Al-Ahqāf, 15).

a) imenica + glagolska rečenica: Kur'anski primjer istokorijenske repetitive ovog oblika je govor Uzvišenog: إِن هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَى (*wahyun yūha*)(An-Nağm, 4). Glagolska rečenica (*yūha* – وَحَى) u strukturalnom pogledu vrši funkciju atributa leksema *wahyun* – وَحَى potvrđujući značenje govora *in huwe illa wahyun*, a prezent glagola znači da se ono što se objavljuje ne prekida (Ibn 'Ašūr, 27/101). Dodaje As-Samīn da je osnovna funkcija ovog opisa uklanjanje metafore iz riječi *wahy*, tj. to je stvarna objava, a ne samo ime (As-Samīn, 10/ 83-84).

b) Imenica + imenska rečenica: Ova istokorijenska struktura se uviđa u govoru Uzvišenog: ... لكل أمة جعلنا منسكا هم ناسكوه (Al-Hağğ, 67). Imenska rečenica *hum nāsikūhu* – هم ناسكوه vrši atributivnu funkciju u odnosu na riječ *mansakan* – منسكا. Semantička odrednica ove strukture je potvrđivanje, a crpi se iz istokorijenske osnove imenice *mansakan* i predikata imenske rečenice *hum nāsikūhu*. Ovo potvrđivanje znači praktikovanje šeriata njegovog vremena, sve dok ne dođe derogiranje tog zakona drugim propisanim (Al-'Alūsī, 17/195-197).

c) Odnosna rečenica u funkciji atributa imenice. Jedan od kur'anskih primjera: *و فعلت فعلتك التي فعلت وأنت من الكافرين* (*Aš-Šu'arā'*, 19). Leksički korijen ف-ع-ل se nalazi u tri riječi: glagolu, njegovom objektu i odnosnoj rečenici kao atributu imenice. Ovaj ajet dolazi u kontekstu rasprave koja se vodila između Musa, a.s., i faraona. Faraon ne želi da jasno imenuje djelo koje je Musa, a.s., učinio, već izražava značenje putem repeticije istog korijena čime jasno stavlja do znanja Musau a.s. da on poznaje to djelo. Ovom strukturalnom formom zasjenjuje značenje od javnosti, ali u istom momentu vrši pritisak i zastrašuje Musaa, a.s., čime želi da utiče na njega (Ibn 'Āšūr, 19/126). Da se zaključiti da istokorijensko fonetsko jedinstvo pridjeva i imena uveličava osnovno značenje i fonetski utiče na recipijenta.

8. Zaključak

Opći rezultati

1. Rad predstavlja istraživanje fenomena istokorijenskih formi u Kur'anu onako kako pretpostavljaju osnovi lingvistike.
2. Kur'an, pored toga što predstavlja uputu u vjeri, predstavlja i najznačajniji jezički izvor za izučavanje i praktičnu primjenu jezičkih pravila.
3. Repeticija sa svojim različitim oblicima (slova, riječi, fraza, rečenica) jedno je od najznačajnijih jezičkih sredstava lijepe stilistike na kojem počiva kur'anska argumentacija.

Posebni rezultati rada

1. Oblikovanje leksema koji su derivirani iz jednog korijena i njihovo vezivanje strukturalnom formom teče sukladno osnovama gramatičkih pravila.

2. Rad ukazuje na jedanaest formi istokorijenske repeticije u Kur'anu. Analizom pet frekventnih formi se uočava razlika u pogledu njihova prisustva u kur'anskom tekstu. Tako, je forma *regens + apsolutni objekat* najbrojnija u kur'anskim ajetima, dolazi na više od 100 mjesta u Kur'anu. Forma *glagol + subjekat* s različitim oblicima dolazi na više od trideset mjesta u kur'anskom tekstu. Forma *imenica + atribut* dolazi na više od 20 mjesta. Forma *genitivne veze* se nalazi oko 15 puta. Forme *glagol + subjekat + objekat* se nalazi na pet mjesta u Kur'anu.

3. Praktična analiza ovog fenomena je otkrila brojna značenja:

a) Važnost istokorijenske repeticije s različitim formama i oblicima ne stoji samo na ritmu i muzikalnom aspektu koji utiče na recipijenta glasovno, već oni nose strukturalno-semantički aspekt u istom momentu.

b) Strukture obrazovane na sintaksičkom nivou, pored toga što nose pojedinačna značenja ovih leksema, formiraju i složena semantička značenja koja imaju funkciju u koheziji i koherentnosti teksta.

4. Analiza ovih formi je dovela do zaključka da svaka od njih nosi posebno značenje u upotrebi kur'anskog teksta. Najznačajnija semantička značenja koja su izražena u Kur'anu putem ovih formi su: pojačanje, prenaplašeno značenje, slavljenje, zastrašivanje, generalizacija, zasjenjivanje značenja.

Literatura

1. Al-'Ağmī, F. Š. (1415/1994) 'Ab'ādu-l-'arabiyyah-dirāsah fī fiqhi al-luġah al-'arabiyyah wa tārīh tatawwurihā wa 'alāqātihā bibaqiyyati al-luġāti as-sāmiyāh. Riyad: Matābi'u an-našr al-'arabī.
2. Al-'Ağmī, F. Š. (1422/2001) Ususu al-luġāti-l-'arabiyyati-l-fushā. Riyad: Ġāmi'atu-l-meliki Su'ūd.
3. Al-'Alūsī, M. (s.a.) Rūhu al-ma'ānī fī tefsīri-l-'azīm wa as-sab'i al-masānī. Beyrut: Daru ihyā'i at-turās al-'arabī.
4. Ibn 'Aqīl, B. A. (1985) Šarh Ibn 'Aqīl. Damask: Daru-l-fikr.
5. Ibn 'Āšūr, M. T. (2000) At-tahrīru wa at-tanwīru. Beyrut: Mu'assasatu at-tārīh al-'arabī.
6. Bergstrasser, G. (1402/1982) At-tatawwuru an-nahwī li-lluġāti-l-'arabiyyati. Priredio A. Ramadān. Qahirah-Riyadh: Maktabatu-l-ḥāniġī-Dāru-rifa'a.
7. Ibn Ġinnī, O. (s.a.) Al-Ḥasā'is. Beyrut: Dāru-l-huda.
8. 'Abu Hayyān al-'Andalusī, M. Y. (1413-1993) Al-bahru-l-muhīt. Beyrut: Dāru-l-kutubi-l-'ilmīyyah.

9. Hasan, A. (s.a.) *An-nahw al-wāfī*. Misr: Dāru-l-ma'ārif.
10. Al-Farrā, Y. Z. (s.a.) *Ma'ānī al-Kur'an*. Beyrut: 'Alem al-kutub.
11. Ibn Manzūr, M. M. (s.a.) *Lisānu-l-'arab*. Beyrut: Dār sādīr.
12. 'Omar, A. M. (1402/1982) *'Ilmu ad-dilālātī*. Al-Kuwayt: Maktabatu dāri-l-'arubah.
13. Ibn Al-Qayyim Al-Ġawziyyah (s.a.) *Badā'i'u al-fawa'id*. Beyrut: Dāru-l-kutubi-l-'arabiyyah.
14. Ar-Radiyy, I. (1996) *Šarh ar-radiyy ala-l-kāfiyati*. Bengāzi: Ġāmi'atu Qār Yūnus.
15. As-Sābān, M. A. (s.a.) *Hāšiyatu as-Sābān 'ala šarh al-'Ašmunī li'alfiyati bin Malik*. Al-Qahirah: Al-maktabatu al-tawfiqiyyah.
16. As-Samīn Al-Halabī, Y. (s.a.) *Ad-Durru-l-masūn fī 'ulūmi-l-kitābi-l-maknūn*. Damask: Daru-l-qalam.
17. Sawlah, A. (2007) *Al-ḥiğāğ fī al-Kur'an min ḥilālī 'ahammī hasā'isihī al-'uslūbiyyah*. Beyrut: Dār al-Farabī.
18. As-Suyūti, Ġ. (1418/1998) *Ham'u-l-hawāmi'i fī šarhi ġām'i-l-ğāwāmi'i*. Beyrut: Dāru-l-kutubi-l-'ilmiyyati.
19. Aš-Šamsān, 'I. (1406/1986) *Al-fi'alu fī-l-Kur'an al-kerīm-t'adiyatuhū wa luzūmuhū*. Al-Kuwayt: Zātu as-salāsīl.
20. At-Tabarī, M. Ġ. (2000) *Ġāmi'u-l-bayān fī t'awīl-l-Kur'an*. Beyrut: Mu'assasatu ar-risālah.
21. Ibn Ya'īš, M. (1426/2001) *Šarhu-l-mufassal lizzamḥšarī*. Beyrut: Dāru-l-kutubi-l-'ilmiyyati.
22. Y'aqūb, E. B. (1988) *Mawsū'atu an-nahw wa as-sarf wa-l-'arāb*. Beyrut: Dāru al-'ilm li-l-malāyīn.
23. Az-Zamaḥšarī, Ġ. (1407) *Al-Kaššāf 'an haqāiq ġawāmidi-t-tanzīl wa 'uyūni-l-aqāwīl fī wuğūh at-t'awīl*. Beyrut: Dāru-l-kitābi-l-'arabi.

**THE PHENOMENON OF FORMS WITH THE SAME ROOT
IN THE QUR'ANIC TEXT: LINGUISTIC ANALYSIS**

Mithat Jugo, M.A.

Abstract

This paper presents a phenomenon of forms with the same root and their role in the Qur'anic text. The phenomenon is based on repetition of the same linguistic root in two or more words related on syntactic level. This linguistic appearance is a very important stylistic expression in the Qur'an with its numerous forms and features. The aim of the paper is to examine linguistic peculiarities of the phenomenon in the Arabic language and its functional role in the Qur'anic text. Through linguistic analysis, based on phonological, morphological, structural and semantic level, the paper presents five frequent structural forms and their shapes. A great presence of this linguistic appearance in various contexts in the Qur'an and its phonetic-structural forming indicate its linguistic significance seen in a cohesive-coherent function of the text.

Keywords: the Qur'anic text, forms with the same root, repetition, structure, noun, verb, regent, absolute object, genitive construction

م. مدحت يوغو

كلية التربية الإسلامية – جامعة زينيتسا

ظاهرة تكرار صيغ الجذر الواحد في النص القرآني: تحليل لغوي

الخلاصة:

يتناول البحث ظاهرة تكرار صيغ الجذر الواحد ودورها في النص القرآني. وتنبني الظاهرة على تكرار الجذر اللغوي الواحد في كلمتين أو أكثر وبينها علاقة على المستوى التركيبي. هذه الظاهرة اللغوية بأنماطها وأشكالها العديدة تمثل تعبيرا بيانيا مهما في القرآن. ويدرس البحث خصائص هذه الظاهرة اللغوية في اللغة العربية ودورها الوظيفي في النص القرآني. ويقدم العمل خمس صيغ تركيبية شائعة في القرآن وأشكالها بتحليل لغوي يبنني للمستوى الصوتي والصرفي والتركيبى والدلالي. ويشير حضور هذه الظاهرة الكبير في سياقات مختلفة في القرآن وتشكلاتها الصوتية والتركيبية إلى أهميتها اللغوية التي تتمثل في وظيفة تماسك النص واتساقه.

الكلمات الأساسية: النص القرآني, صيغ الجذر الواحد, تكرار, تركيب, اسم, فعل, عامل, فاعل, مفعول مطلق, إضافة